

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „АГРАРНА ИКОНОМИКА“

Приета от ФС (протокол № 11/ 25.04.2024)

Приета от КС (протокол № 7/ 11.04.2024)

УТВЪРЖДАВАМ:

Декан:

(доц. д-р Денка Златева)

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: “ФИНАНСИ И ИНВЕСТИЦИИ НА АГРАРНИЯ БИЗНЕС”;

ЗА СПЕЦ: „Аграрен бизнес“; ОКС „бакалавър“ – редовно обучение

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 3; СЕМЕСТЪР: 6;

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 210 ч.; в т.ч. аудиторна 75 ч.

КРЕДИТИ: 7

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО (часове)</i>	<i>СЕДМИЧНА НАТОВАРЕНОСТ (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ:		
т. ч.		
• ЛЕКЦИИ	45	3
• УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения)	30	2
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	135	-

Изготвили програмата:

1.
(Доц. д-р Мария Станимирова)
2.
(Гл.ас. д-р Дамян Кирчев)
3.
(Гл.ас. д-р Павлина Иванова)

Ръководител катедра:
„Аграрна икономика“ (проф. д-р Теодорина Турлакова)

I. АНОТАЦИЯ

В дисциплината, студентите се запознават с финансовите дейности, които настъпват в предприятията от аграрния бизнес. Акцентът на дисциплината е върху изясняване и оценяване на инвестиционните решения, изясняване на източниците за дългосрочно и краткосрочно финансиране и финансовите взаимоотношения, в които влизат аграрните предприятия с търговските банки, осигурителните фондове, застрахователните дружества, данъчната администрация и във връзка с реализиране на аграрната политика

Изучавайки дисциплината, студентите придобиват знания и умения да създават и оценяват инвестиционни решения, да измерват финансовата ефективност на инвестициите и оценяват риска в инвестирането. Те развиват умения да оценяват финансовите активи и да вземат решения относно различните възможности за финансиране на предприятията. Акцентира се върху дългосрочните източници на финансиране и формирането на оптимална капиталова структура, както и върху краткосрочните решения и стратегии за управление на оборотния капитал. Отделя се внимание на финансовото планиране и оценка на финансовото състояние на предприятията от агробизнеса.

Специално внимание е обръща на взаимоотношенията на предприятията от аграрния бизнес с финансовите институции и бюджета. Изясняват се финансовите отношения на аграрните предприятия с търговските банки във връзка с кредитирането и разплащанията, финансовите отношения във връзка със застраховането, финансовите отношения свързани с осигуряването и данъците, Специално място е отделено на финансовите отношения на аграрните предприятия с Разплащателна агенция по повод реализирането на Общата селскостопанска политика, в това число, финансирането по линията на директните плащания, Програмата за развитие на селските райони, режима на държавни помощи, секторни програми за развитие и др.

Изучаването на дисциплината „Финанси и инвестиции на аграрния бизнес“ осигурява на студентите разнообразни компетентности, съобразно препоръката на Съвета на ЕС от 22.05.2018 г., както следва:

- *Математическа компетентност – основава се на решаването на финансови задачи, формулиране на финансови решения основани на математически решения, развива математическо мислене за вземането на финансови решения, прилагане на математически решения в областта на финансите и инвестиционните оценки (стойност на парите във времето, методи за оценка на инвестициите, цена на финансирането с различни източници, обръщаемост на капитала, формирането на погасителни планове, определяне на оптимална капиталова структура, финансово планиране и анализ на финансовото състояние и др.*

- *Цифрова компетентност – формират се с използването на електронни таблици във връзка с оценка на финансовата ефективност на инвестиционните решения, финансовото планиране и финансовия анализ, оценка на инвестиционния риск, създаване на презентации за обосновка на финансови решения и др..*

- *Предприемаческа компетентност – създава се в следствие на разширяването на осведомеността и разбирането на финансирането и инвестирането на стопанствата от агробизнеса. Получените знания и умения позволяват на обучаваните да реализират самостоятелна предприемаческа дейност в областта на аграрния бизнес.*

Дисциплината стимулира придобиването по-широкопрофилна подготовка с хибриден характер, включваща познания от други професионални направления, съобразно възприетата Стратегия за развитие на висшето образование в Република България 2021-2030 и целите на ИУ-Варна приети с мандатната програма. Това позволява по-висока степен на интердисциплинарност с други професионални направления – администриране на финансови решения, внедряване на статистически и математически решения в областта на финансите и инвестициите и др..

Учебната информация включена в настоящата програма може да бъде основа за по-нататъшно задълбочено изучаване на други финансови дисциплини в бакалавърска и магистърска степен, както и по дисциплини, в които се използват финансови концепции като „Управление на поземлените ресурси“, „Управление на човешките ресурси“, „Предприемачество в агробизнеса“, „Бизнес диагностика в агробизнеса“ и др. Знанията получени от изучаването на дисциплината дават възможност на студентите да вземат по-ефективни финансови решения в практиката.

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

№ по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ	БРОЙ ЧАСОВЕ		
		Л	СЗ	ЛУ
ТЕМА 1. СЪЩНОСТ И ОБХВАТ НА ФИНАНСИТЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ АГРОБИЗНЕСА.		2		
1.1.	Същност и обхват на финансите на аграрните предприятия.			
1.2.	Цели и принципи при финансовото управление.			
1.3.	Финансови дейности в предприятията.			
ТЕМА 2. ФАКТОРИ ВЛИЯЕЩИ НА ФИНАНСИТЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ АГРОБИЗНЕСА.		2		
2.1.	Фактори влияещи върху финансите.			
2.2.	Организационни форми на предприятията от аграрния бизнес и влияние върху техните финанси			
2.3.	Органи и лица извършващи финансови дейности.			
ТЕМА 3. ФИНАНСОВА ИНФОРМАЦИЯ ЗА НУЖДИТЕ НА ФИНАНСИТЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ АГРОБИЗНЕСА.		2	1	
3.1.	Финансова и счетоводна информация.			
3.2.	Финансови отчети в предприятието.			
3.3.	Различия във финансовото и счетоводното изследване на фирмената дейност.			
ТЕМА 4.ИНВЕСТИЦИИ И ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРОЦЕС В АГРОБИЗНЕСА.		3	1	
4.1.	Същност и характеристика на инвестициите в агробизнеса.			
4.2.	Видове инвестиции.Инвеститори			
4.3.	Особености на инвестирането в аграрния бизнес.			
4.4.	Инвестиционен процес в агробизнеса.			
4.5.	Инвестиционно проектиране в предприятията от агробизнеса.			
ТЕМА 5. ПРИНЦИПИ НА ИНВЕСТИРАНЕТО		3	4	
5.1.	Стойност на парите във времето.			
5.2.	Доходност и възвращаемост от инвестирането на капитала.			
5.3.	Възвращаемост и риск.			
5.4.	Ценообразуване на финансовите активи.			
ТЕМА 6. ИНВЕСТИЦИИ В РЕАЛНИ АКТИВИ		5	4	
6.1.	Капиталово бюджетиране в агробизнеса.			
6.2.	Определяне на финансовите параметри на инвестициите в реални активи в агробизнеса.			

6.3.	Методи за оценка на инвестиционните решения.			
6.4.	Оценка на инвестиционния риск при инвестициите в реални активи			
ТЕМА 7. ИЗТОЧНИЦИ НА ДЪЛГОСРОЧНО ФИНАНСИРАНЕ НА АГРАРНИЯ БИЗНЕС		5	4	
7.1.	Видове и особености на финансирането на дългосрочния капитал.			
7.2.	Финансиране с акции. Цена на финансирането.			
7.3.	Финансиране с неразпределена печалба. Цена на финансирането.			
7.4.	Финансиране с облигации. Цена на финансирането.			
7.5.	Финансиране с дългосрочен банков кредит. Цена на финансирането.			
7.6.	Финансиране с лизинг. Цена на финансирането.			
7.7.	Средно претеглена цена на капитала.			
ТЕМА 8. СТРУКТУРА НА КАПИТАЛА НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ АГРАРНИЯ БИЗНЕС И ОПТИМИЗИРАНЕТО Й.		2	2	
8.1.	Финансова и капиталова структура.			
8.2.	Финансов ливъридж.			
8.3.	Оптимизиране на капиталовата структура.			
ТЕМА 9. КРАТКОСРОЧНИ ФИНАНСОВИ РЕШЕНИЯ СВЪРЗАНИ С УПРАВЛЕНИЕТО НА ОБОРОТНИЯ КАПИТАЛ		3	2	
9.1.	Същност и обръщаемост на оборотния капитал.			
9.2.	Управление на компонентите оборотния капитал – управление на материалните запаси, вземанията и паричните наличности			
ТЕМА 10. ИЗТОЧНИЦИ НА КРАТКОСРОЧНО ФИНАНСИРАНЕ НА АГРАРНИЯ БИЗНЕС.		3	2	
10.1.	Търговски кредит			
10.2.	Оформяне на търговски кредит.			
10.3.	Краткосрочен банков кредит.			
10.4.	Факторинг.			
ТЕМА 11. ФИНАНСОВО ПЛАНИРАНЕ И ФИНАНСОВО СЪСТОЯНИЕ НА АГРАРНОТО ПРЕДПРИЯТИЕ.		3	2	
11.1.	Същност и особености на финансовото планиране на предприятията от агробизнеса.			
11.2.	Методи на финансово планиране.			
11.3.	Планиране на разходите и приходите.			
11.4.	Планиране на финансовия резултат.			
11.5.	Контрол на изпълнението на финансовите планове.			
11.6.	Оценка на финансовото състояние. Показатели за анализ на финансовото състояние.			
ТЕМА 12. ФИНАНСОВИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ НА АГРАРНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ С ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ.		3	2	
12.1.	Банково обслужване на предприятията от аграрния бизнес.			
12.2.	Кредитиране на предприятията от аграрния бизнес.			
12.3.	Кредитоспособност на аграрното предприятие.			

12.4.	Платежните сметки като елемент на технологията за платежни операции.			
12.5.	Взаимоотношения във връзка с разплащанията – налични и безналични разплащания			
ТЕМА 13. ФИНАНСОВИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ НА АГРАРНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ СВЪРЗАНИ СЪС ЗАСТРАХОВАНЕТО		2	2	
13.1.	Основни понятия в застраховането като инструмент за управление на риска в агробизнеса.			
13.2.	Застраховане на земеделски култури и трайни насаждения.			
13.3.	Застраховане на селскостопански животни, птици, кошери с пчели, риба и рибни продукти.			
ТЕМА 14. ФИНАНСОВИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ НА АГРАРНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ СВЪРЗАНИ С ОСИГУРЯВАНЕТО И ДАНЪЦИТЕ.		2	2	
14.1.	Взаимоотношения на предприятията от аграрния бизнес във връзка с осигуряването – осигурителна система, социално осигуряване, здравно осигуряване.			
14.2.	Взаимоотношения на предприятията от аграрния бизнес във връзка с данъците – данъчна система, данъчно облагане на доходите на земеделските стопани, данъчно облагане на земеделските стопани по ДДС.			
ТЕМА 15. ФИНАНСОВИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ НА АГРАРНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В РАМКИТЕ НА АГРАРНАТА ПОЛИТИКА (ОБЩАТА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ)С		5	2	
15.1.	Характер на финансирането по ОСП.			
15.2.	Институционална структура на финансирането.			
15.3.	Финансиране по линията на директните плащания.			
15.4.	Финансиране по инвестиционните мерки на Програмата за развитие на селските райони.			
15.5.	Режим на държавни помощи.			
15.6.	Кръстосано спазване			
15.7.	Програма за морско дело и рибарство.			
15.8.	Секторни програми за финансиране			
Общо:		45	30	

III. ФОРМИ НА КОНТРОЛ:

№. по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриален (текущ) контрол		
1.1.	Контролна работа (писмено, с тест и задача)	2	60
1.2.	Домашна работа	2	15

Общо за семестриален контрол:		4	75
2.	Сесиен (краен) контрол		
2.1.	Изпит (тест)	1	60
Общо за сесиен контрол:		1	60
Общо за всички форми на контрол:		5	135

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА (ОСНОВНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Киречев, Д. Лекционен курс по дисциплината „Финанси и инвестиции на аграрния бизнес“ за студенти от специалност „Аграрен бизнес“ на разположение в електронната платформа e-learn на Икономически университет - Варна.
2. Николов, Д. и др. Как да управляваме ефективно парите си в земеделието, “Енерджи принт”, С. 2008
3. Николова, Н. Корпоративни финанси, част 1 и 2, Сиела, С. 2007
4. Орешарски, Пл. Анализ и оценка на инвестициите, С. 2009

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА (ДОПЪЛНИТЕЛНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Благойчева, Х. Осигурителни системи и фондове. Варна : Унив. изд. Наука и икономика, 2016. - 294 с.
2. Ван Хорн, Д. С, Вахович, мл. Д. М. Основы финансового менеджмента.: Пер. с англ. – М. :ООО „И.Д.Вильямс“, 2011
3. Вачков С. и др. Корпоративни финанси. Варна, 2007
4. Вачков, С., Йорданов, Й., Георгиев, Л., Петров, Д., Киров, С., Благойчева, Х., Рафаилов, Д., Найденов, Л., Герчева, С., Панчева, А., Камеларов, А., Вълканов, Н. Въведение във финансите. Варна: Наука и икономика, 2017, 274.
5. Георгиев, И. Основи на инвестирането, УИ”Стопанство”, С. 1999
6. Герчева, С. Публични финанси: Втора част (Данъчно облагане). Електронен учебник, Варна: Наука и икономика, 2016.
7. Гитингер, Дж.П. Икономически анализи на селскостопанските проекти, “Венел”, С. 1992
8. Драганов, Х. Й. Близнаков. Застраховане. София: Тракия-М, 2000
9. Драганов, Х. М. Нейков. Имуществено и лично застраховане. София: Тракия-М, 2000
10. Иванова, П. Предизвикателствата на пенсионната система в България. Счетоводство, одит и финанси в променяния се свят : Сборник с доклади от научно-практическа конференция по повод 95 г. от създаването на кат. Счетоводна отчетност, Варна : Наука и икономика, 2019, 360 - 373.
11. Киречев, Д. Организационни форми на предприятията от аграрния бизнес и влияние върху техните финанси. Правото и бизнесът в съвременното общество: Актуални правни предизвикателства в икономиката : Сборник с доклади от 1-ва Национална научна конференция, 9 ноември 2018, Варна : Наука и икономика, 2019, 185 - 197.
12. Киречев, Д., Влаев, М. Динамика на кредитирането на аграрния сектор от търговските банки след приемането на България в Европейския съюз. Счетоводство, одит и финанси в променяния се свят : Сборник с доклади от научно-практическа конференция по повод 95 г. от създаването на кат. Счетоводна отчетност, Варна : Наука и икономика, 2019, 212 - 228.
13. Киречев, Д. Финансиране на веригата на стойността в земеделието - възможност за подобряване на достъпа до финанси на българските агрофирми. Известия на Съюза на

- учените - Варна. Сер. Икономически науки, Варна : Съюз на учените - Варна, 7, 2018, 3, 294 - 299.
14. Костова, Н. Финансово-счетоводен анализ. Варна: Актив-К, 2010
 15. Кънева, К. М. Атанасова. Определяне на общ измерител на кредитоспособността на земеделските стопанства. // Икономика и управление на селското стопанство, бр. 2, 2007
 16. Маринов, М. и др. Икономика на аграрното предприятие. Варна: Наука и икономика, 2004
 17. Матеев, М. Анализ и оценка на риска при избор на инвестиционни решения. София: УИ Стопанство, 2000
 18. Матеев, М. Инвестиции и инвестиционен мениджмънт: теория и практика. София: Сиела, 2012,
 19. Николов, Д. Фермерска кредитна система, ИУСС, бр.1, 1998
 20. Норткот, Д. Принятие инвестиционных решений, М. ЮНИТИ, 1997
 21. Петров, Г. Основи на финансите на фирмата, УИ"Стопанство", С. 2000
 22. Стоименов, М. В. Тодорова. Финансиране на международната търговия. Тракия-М: София, 2009
 23. Хорн, Дж. В. Дж.М.Вахович. Основы финансового менеджмента. Вильямс, Москва, Санкт Петербург, Киев, 2011
 24. Цариградска, Н. Относно някои промени в данъчното законодателство касаещо агробизнеса. Сб. докл. от научна конф. „Агробизнесът и селските райони – икономика, иновации, растеж“, 2017, Варна: Наука и икономика
 25. Barri, P. Ellinger, P. Financial Management in agriculture Illinois, Chicago, 1995
 26. Barry, P.J. and L.J. Robinson (2001), "Agricultural Finance: Credit, Credit Constraints and Consequences", in B. Gardner and G. Raussier (eds), *Handbook of Agricultural Economics*, Vol. 1A, Amsterdam: Elsevier, pp. 513–571.
 27. Cianian, P. Falkowski, J. Kancs, d'A., Pokrivcak, J. (2011) Productivity and Credit Constrains. Farm-level Evidence from Propensity Score Matching, *Factor Markets, working paper*, № 3, September 2011, p. 29
 28. fi-compass, 2023, Survey on financial needs and access to finance of EU agri-food micro, small and medium-sized enterprises, Report, 104 pages.
 29. fi-compass, 2023, Survey on financial needs and access to finance of EU agricultural enterprises, Report, 128 pages.
 30. fi-compass, 2023, Financing gap in the agriculture and agri-food sectors in the EU, Report, 32 pages.
 31. Jansson, J. Huisman, C. Lagerkvist, C. Rabinowicz, E. (2013) Agricultural Credit Market Institutions. A Comparison of Selected European Countries. *Factor Markets, working paper*, №33, January 2013, p. 30
 32. Kirechev, D. (2023). Sources of financing for investments in agricultural holdings in Bulgaria – assessment of financial instruments. *Bulg. J. Agric. Sci.*, 29 (Supplement 1), 49–63
 33. Kirechev, D. (2021). Improving Access to Finance For Agricultural Holdings as a Factor for the Sustainability of Agricultural Financing in Bulgaria. *Trakia Journal of Sciences*, 19, Suppl. 1, 192-206.
 34. Kirechev, D. (2022). Financial Performance of Bulgaria's Agricultural Sector – National and Regional Dimensions. *Izvestia Journal of the Union of Scientists – Varna*, 11(3), 15-32.
 35. Lyubenov, L. Lyubenova, A. (2017) Bulgarian Financial Agricultural Markets. *Economic Studies*, Economic research institute at BAS vol. XXVII, Number 2, p. 113-131 (bg)
 36. Myyra, S. (2013) Agricultural Credit in the EU. *Land, Labor and Capital Markets in European Agriculture. Diversity under Common Policy*, Chapter 22, Edited by J. Swinnen and L. Knops. Centre for European Policy Studies (CEPS), Brussels, p. 260-271

37. Yaron J., McDonald P. Benjamin, Jr., Gelda L. Pirper, Rural Finance, Issues, Design and Best Practices, World Bank, Washington D.C. 1997
38. Serhiiienko, O et. al. Improvement of financial instruments of the agricultural sector and food security efficiency increasing. Economic Studies, Volume 32(5), 2023, p. 115-142
39. <https://www.dfz.bg/>
40. <https://www.mzh.government.bg/bg/>